

Négy szemközt Paál Istvánnal

„A mai napig Szegeden van egyetlen bejelentett lakcímem. Az egyetlen viszonylagosan biztos pont csavargásaim, vándorlásaim és hányódásom össze-visszaságában: AZ OTTHONOM.” — olvassom Paál István sorait, a JATE-klub meghívóján. A pár sornyi bemutatkozás kiegészítést kíván azok számára is, akik alkotói munkásságának kezdetétől ismerik őt, s azok számára is, akik a pécsi és a szolnoki sikerek óta „jegyzik” a nevét. Szegeden ők vannak kevesebben, hisz a pár éve végzett hallgatók vagy tagjai voltak az általa vezetett Egyetemi Színpadnak, vagy a nézői az általa rendezett előadásoknak.

A kevesek kedvéért beszélgetésünk során felidéztek eddigi pályafutásának főbb állomásait, az évi sikereit, megemlítve terveit.

— Kezdjük akkor az elején...

— Hogy pontosan hol a kezdet, magam sem tudom, de kezdjük az egyetemmel. Szegedi lévén, itt jártam bölcsészkarra, 1960–65. között. Ezekben az években már tagja voltam a Szegedi Egyetemi Színpadnak, vezetője azonban csak V. éves koromban lettem, egészen az 1973/74-es tanév végéig.

— S közben?

— Közben voltam népművelő, színházi ügyelő, s többek között 1969–71-ig a Szegedi Nemzeti Színház segédrendezője. E szerződés megszűnte után függetlenített művészeti előadóként dolgoztam a JATE Közművelődési Titkárságán, Ambrus Györggyel és Kerekes Lászlóval. Ez idő alatt keményen dolgoztunk a színpadon, s a komoly hazai-külföldi sikereket értünk el. Az 1973/74-es tanévben azonban a város és az egyetem vezetőségének bizonyos fenntartással támadtak velünk szemben, ezért kollégáimmal úgy döntöttünk, elmegyünk.

— Ezután jött Pécs?

— Igen, 1974-ben vendégrendezőnek hívtak a Pécsi Nemzeti Színház vezetősége. Két évet töltöttem a színháznál, Camus: *Caliguláját és Jarry: Übű királyát* rendeztem. A pécsi színháznak köszönettel tartozom, mert szakdiploma nélkül is, alkalmaztak, vállalva a szakmai-kultúrpolitikai kockázatot. A bizalom és a siker ellenére nem éreztem jól magam a tölem távolálló színházi munkatílus, munkakörkör miatt. Ezért is fogadtam örömmel Székely Gábor meghívását a szolnoki Szigligeti Színházhoz.

— Akkoriban már az egyik legjobb vidéki színház volt a szolnoki...

— Magam is úgy tartottam, hogy a kaposvári, a kecskeméti és a szolnoki társulat volt akkor a legjobb vidéken. Megtisztelő feladat volt számomra a meghívás, nemcsak a nagyszerű alkotó közösség miatt, de a feladat nagyszerű volta miatt is: *Bulgakov: Álszentek összeesküvését* vittük színre.

— Idén külföldön is rendeztél...

— Igen, Albee és Mrozek után a lengyelországi magyar színházi dekád egyik bemutatott darabjaként *Sarkadi: Körműves Kelemen-jét* választottam. A *Bydgoszcz-i Polski Teatr*-ban bemutatott Sarkadi mű magyarországi ősbemutatója 1973-ban volt, épp a Szegedi Egyetemi Színpad előadásában.

— A közelmúltban a Szegedi Nemzeti Színház is hívott...

— Valóban, ajánlatot kaptam a város és a színház vezetőitől a főrendezői munkakör betöltésére. Megköszönve az ajánlatot mégsem fogadtam el, mert Szeged és Pécs után Szolnokon kaptam először tőkéletes bizalmat a város- és színházról egyaránt. E bizalom olyan meggyőző számomra, hogy még ily „vonzó” ajánlattal sem cserélem fel. A JATE-klub mostani meghívását örömmel fogadtam: hisz hazajöttem. A háromnapos programot igyekeztem hasznosan és érdekesen összeállítani.

— Emittést tettél a számokra szokatlan „profi” színházi munkatílusról. Te magad milyen színházban hiszel, milyen módszerrel dolgozol?

— Én abban a színházban hiszek, amit az Egyetemi Színpad is igyekezett megvalósítani: az etikusi színházban. Úgy gondolom, csak azoknak az embereknek van joguk odaállni a színpadra, erre a szent térre, csak azok vállal-

hatják ezt a szent processzust, akik emberszabású emberek, akik legalább olyan, vagy talán még magasabb szinten élnek az életet, mint azok, akiket megjenítenek. Színészcentrikus rendező vagyok, azt vallom, a színész egyenrangú alkotótárs. Gyűlölöm a rendezői-vezetői terrort, mert megfélemlítettségben dolgozni nem lehet. Előadásaim színészközpontúak, rendezés közben a színészből indulok ki és magamon át térek vissza hozzá.

— Divat a színház válságáról beszélni...

— Nem hiszek benne, mert meggyőződésem, hogy a mai magyar „profi” színház egyre nyitottabb. Hiszek a színház valószínűleg funkciójában, megvetem a l'art pour l'art színházat, az öncélú bájlólgást, az esztétizálást.

— Az *Élet és Irodalom* tavaly nyári számában egy színházi életünk elemző írás szerzője az öt legjobb mai magyar rendező közé sorolt. Elégedett vagy-e az ilyen kijelentések hallatán?

— A cikket olvasva nem töltött el különösebb öröm, vagy boldogság. Tudom, hogy a magyar színházi élet egyik rendezője vagyok, tudom, hogy mi a célt, mi a dolgom. Annak idején nem akartam Szegedről elmenni, de úgy éreztem, el kell mennem. Most mégis úgy gondolom, ha mai lehetőségeim korábban adódna, talán a ló túlsó oldalára esek. Ha megkérdem, újra kezdeném-e, nemmel felelnék. Nem kezdeném újra, mert felnőttem, emberré, művésszé válásom izonyú sok csalódásba, szenvedésbe került. Kicsit fáradt és keserű lettem ettől, de nem cinikus. Ezért tudom csinálni a munkámat, ezért tudok még hinni.

— Terveid?

— A következő évadban szeretném színre vinni Garas Dezső vendég szereplésével *Csurka István: Deficit* című darabját, a szolnoki stúdiószínházban pedig *Samuel Beckett-től: A játszma végét*. Terveim közt szerepel még *Jarry: Láncravert Übű-je*, *Boris Vian drámája*, a *Bírodalomépítők és Örkeny István* darabja, a *Pisti a vérzivatarban*.

GRÓF RÓZA

Diákportré '79

Egyedül — Athénban

Tóth Mária nevét csak néhány hete ismeri az ország és a szegedi közvélemény. Magyarazatul az a tény szolgál, hogy a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola szegedi tagozatának IV. éves hallgatója Athénban a Maria Callas Nemzetközi Énekverseny opera kategóriájában negyedik helyezést ért el.

Nagyszerű teljesítményét több hazai szak- és napilap értékelte, ezért mi inkább a siker előzményeiről, a felkészülés időszakáról és főiskolai hétköznapjairól kérdeztük Tóth Mariát.

— Mióta foglalkozol zenével?

— Ha pontosan akarok fogalmazni, azt kell mondanom, három éves korom óta, akkor irattak be szüleim a zeneóvodába. Később az általános iskolában Hof-sang Józsefné irányításával énekeltem úttörő seregszemléken, iskolai rendezvényeken. Később zongorázni tanultam, sőt a Tömörkény Gimnáziumban is zongora volt a főtanszakom.

— E szerint zongoraművésznek készültél?

— Nem egészen. A szívem mindig az énekléshez húzott, ezért is foglalkoztam vele 17 éves koromtól Berdál Valéria.

— S érettségi után kerültél a főiskolára...

— Kis kerülővel. Először ugyanis a Zeneakadémia ének szakára jelentkeztem, de nem vettek fel. Utána a Szegedi Nemzeti Színháznál dolgoztam egy évig, mint korrepetitor. Csak ezt követően lettem a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hallgatója ének-zongora tanári szakon.

— Ekkoriban már szerepeltél nyilvánosan?

— Többször is. Elsősorban a főiskola házi rendezvényein, városi hangversenyeken, s diákfesztiválokon. De felléptem Angliában és Bulgáriában is, a főiskola vendég szereplései alkalmával.

— Az athéni versenyre mikor neveztél be?

— A versenyt március végén rendezték, s én decemberben szereztem róla tudomást. Tulajdonképpen nem is én neveztem be, hanem tanárom Sinkó György. Előzőleg országos meghallgatáson vettem részt, a Zeneakadémián, ahol egyedül engem engedtek tovább. Amennyire jó érzés volt ez számomra, annyira szorongató is. Nem kis dolog

egyedül képviselni Magyarországot egy komoly nemzetközi versenyen.

— Milyen volt a mezőny?

— Meglehetősen erős. Egyrészt az énekesek alapos felkészültsége miatt, másrészt mert én voltam a legfiatalabb, harmadrészt mert a szigorú zsűri kiváló művészekből állt. A verseny háromfordulós volt, s első díjat nem adtak ki. Az ott előadott programomat — 8 áriát és 5 dalt — egyébként elutazásom előtt a szegedi Ifjúsági Házban is bemutattam, nem túl nagyszámú közönség előtt. Azt hiszem a szervezőkkel, a propagandával volt a baj, nem az érdeklődéssel. Plakátot szinte sehol nem láttam, a csoporttársaim készítették néhányat, amit a menzán, meg egyéb helyeken függesztettek ki.

— Ha már a csoporttársaid említették, hogyan fogadták sikeredet?

— Velem együtt örültek. Mindig jó viszonyban voltam az évfolyamtársaimmal, tanárral is szeretnek. Sajnos, a csoporttársaimmal mostanában egyre kevesebb időnk jut egymásra, a tanítási gyakorlatok és a vizsgaidőszak miatt.

— Népköztársasági ösztöndíjas vagy. A tanulás és az énekpróbák mellett jut-e idő szórakozásra?

— Igen. Szabad időmben olvasok, bár nem annyit, mint amennyit szeretnék. Emellett zenét hallgatok, s nemcsak a komolyzene műfajába tartozókat. Elég sokat járok moziba és színházba is, egyszerűen úgy szórakozom, ahogy a velem egykorúak.

— Hamarosan államvizsgázol. Hogyan tovább?

— Már érettségi után is hívták a szegedi operatársulathoz. Ez a lehetőség most is adott számomra, de úgy érzem még mindig tanulnom kell. Ezért jelentkeztem a Zeneakadémia operatársakára. Most remélhetőleg sikerülni fog!

— Van-e hazai, vagy a külföldi operatársaságok között példakép?

— Nincs. Sokuk művészetét ismerem, becsülöm, s mindegyikéből a számomra tanulságosat szűröm le.

— Lámpaláz?

— Éneklés közben sohasem. Nem mondom, ha zongorázni kell, még ma is végigfut rajtam a hideg, de az éneklés az egészen más. Fellépés előtt kicsit izgulok, de nem jobban, mint ami egy jó teljesítményhez kell.

— Nyári terveid?

— Éneklés, nyelvtanulás, utazás. Szeretnék alaposan felkészülni a Zeneakadémiára, s ha jut rá időm német és olasz nyelvi tudásomat szeretném csiszolni. Két ízben foglalkoztam már velem Weimarban Lore Fischer, énektanár, aki az idén is meghívott, de most Salzburgba. Meghívásának szeretnék eleget tenni, mert ez szakmailag sokat jelentene nekem.

G. R.

Néptáncosok találkozója

A JATE néptáncosportja és a deszki délszláv nemzetiségi egyesület közös műsora május 7-én az Auditorium Maximumban. Szép számú érdeklődő előtt kezdődött a bemutató, s ebben nyilván közrejátszott, hogy a vendégek nem idegenek az egyetemisták előtt, korábban többször szerepeltek Szegeden, s jártak a JATE-klubban is.

A két együttes között kialakult jó kapcsolat eredménye ez a mostani produkció, melyben magyar és délszláv táncok felváltva kaptak helyet, sőt még a műsor „konferálása” is kétnyelvű volt.

A két teljesen eltérő zenei világ, a különböző mozgásanyag jól egészítette ki egymást, s lévén, hogy a műsor elég hosszú volt, külön-külön is a teljesség érzetét keltette.

Több kúrduzzmál persze a deszkiek szolgálták, hiszen olyan dalokat, táncokat adtak elő, ami-

ket a jelenlevők többsége nem ismert. Ráadásul mindezt magas színvonalon, s a teljesítmény értékét emeli, hogy a csoport tagjai szinte kivétel nélkül általános iskolások. Hangulatot tudtak teremteni, s ebből a zenekar is nagy részt vállalt, első sorban a virtuóz harmonikás *Belancsity Radovan* jóvoltából.

Az egyetemistáknak volt néhány gyöngébb pillanatuk, főleg a lányok jóvoltából — többször elképesztően hamisan énekeltek —, a jobb koreográfiájú, kidolgozottabb előadásokkal azonban kárpótolják a nézőket. Emellett meg kell említeni *Csendes Tibornak* az előadás egyik fénypontját jelentő szóját.

A műsor befejezésekor a két együttes tagjai közösen mutattak be egy délszláv táncot, melynek koreográfusa a deszki csoport vezetője, *Györgyev Milivoj*.

Elismerés

A Gyógyszertechnológusok Nemzetközi Tudományos Szervezete az NSZK-beli Mainzban rendezte meg 25. jubileumi kongresszusát. A jubileum alkalmából alapított tiszteletbeli ezüst jelvényt a gyógyszer technológiai kutatások terén végzett eredményes, nemzetközileg is ismert munkájának elismeréseként elsőként dr. *Kedvessy György* egyetemi tanár, a Gyógyszertechnológiai Intézet igazgatója kapta meg. A kitüntetés és az arról szóló dokumentumot a kongresszus ünnepi ülésén adták át *Kedvessy professzornak*.

Nyugdíjasok köszöntése

Május 3-án családi ünnepség keretében köszöntötte a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Szak szervezeti Bizottsága és KISZ szervezete az intézmény nyugdíjas vezetőit és dolgozóit az anyák napja alkalmából.

A rendezvényt a negyedéves matematika-kémia szakos hallgatók szervezték dr. Berecz Árpádné vezetésével. Jelentős segítséget nyújt dr. Bagdi Sándor főiskolai docens és dr. Károssy Csaba főiskolai adjunktus.

Az ünnepség résztvevői rövid zenés-verses összeállítást hallgattak, majd kellemes beszélgetés alakult ki az ünnepelték és a hallgatók között.

Nemzetközi siker

Nemzetközi Analitikai Versenyt rendeztek áprilisban a Belgrádi Tudományegyetemen 21 három-három tagú csapat részvételével. Hazánkat hat felsőoktatási intézmény hallgatói képviselték. Szegedről a József Attila Tudományegyetem és a SZOTE Gyógyszerésztudományi Karának csapatai vettek részt a szellemi versengésen. A két fordulón lebonnyoltott versenyen (analitikai gyakorlat és számítási gyakorlat) a JATE *Ábrahám Imre II.*, *Berkesi Ottó III.* és *Körtvélyesi Tamás III.* éves vegyész hallgatókból álló együttese a hatodik, a gyógyszerészeti kar csapata pedig a tizenegyedik helyen végzett.

Énekszóval és virággal köszöntötték édesanyjukat az anyák napi ünnepségen a SZOTE óvodásai